نامه به سردبیر
Letter to the Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره شانزدهم، تیر ۱۳۹۶، ۳۹۲-۳۸۹

معماری پوسته مقاله: نگارش مناسب عنوان، چکیده، کلیدواژه و نقش آن در رؤیت‌پذیری مقالات پزشکی

دریافت مقاله: ۹۶/۱/۱۵ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۶/۱/۱۹ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۶/۳/۶ پذیرش مقاله: ۹۶/۳/۸

سردبیر محترم

مقالات از مهم‌ترین منابع غیرکتابی هستند که با انتشار در مجله به جریان اطلاعاتی جامعه تزریق می‌شوند و می‌توانند به‌عنوان ستون فقرات دانش و پلکانی برای پژوهش‌های بعدی عمل کنند؛ به همین دلیل باید به‌گونه‌ای برچسب‌گذاری شوند که به‌راحتی امکان جهانی شدن و قرار گرفتن در چرخه اطلاعات برای آنها فراهم شود. ازاین‌رو، مرسوم است محتوای هر مقاله به‌صورت مختصر تحت یک عبارت (عنوان)، یک یا چند پاراگراف (چکیده) و تعدادی واژه (کلیدواژه) به مخاطب معرفی شود. درواقع، سه عنصر عنوان، چکیده و کلیدواژه به‌عنوان شناسنامه و هویت هر اثر پژوهشی مانند مقاله عمل می‌کند. بدین‌جهت، در بیشتر پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر، دسترسی به این سه بخش رایگان است و امکان جستجوی مقالات از طریق واژه‌های موجود در عنوان و چکیده، جزو جدایی‌ناپذیر تسهیلات جستجو در بیشتر پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر است. به‌این‌ترتیب، چنانچه نویسندگان، پوسته مقاله (عنوان، چکیده و کلیدواژه) را به‌عنوان بخشی که منجر به معارفه اثر می‌شود، به‌خوبی تدوین کنند، مجوز مطالعه گوشته مقاله (مقدمه، مواد و روش‌ها، بحث و نتیجه‌گیری) صادر می‌شود، در غیر این صورت مقاله اقبالی برای خواندن ندارد. بنابراین، همان‌طور که معماران بزرگ با طراحی سازه‌های شگفت‌انگیز می‌توانند مخاطب را مجذوب هنر معماری خود کنند، نویسندگان مقالات پزشکی به‌عنوان معماران سازه‌های متنی این حوزه نیز، باید به‌گونه‌ای نما و لایه بیرونی مقاله خود را به رشته تحریر درآورند که خوانندگان را مجذوب ایده و عملکرد علمی خود کنند. با توجه به آنچه ذکر شد، نامه به سردبیر حاضر در تلاش است با معرفی این سه عنصر و نقش آنها در بازیابی اثر، تکنیک‌هایی برای نگارش هویتی که منجر به رؤیت‌پذیری بیشتر مقالات پزشکی شود به نویسندگان این حوزه ارائه دهد.

عنوان، نخستین بخش از مقاله است که می‌تواند کاربر را برای ادامه مطالعه آن، تشویق و ترغیب کند. هدف از عنوان مقاله در یک مجله پزشکی، انتقال مؤثر موضوع و طرح بررسی‌های گزارش‌شده همراه با جلب نظر و اطلاع‌رسانی به مخاطبان، سردبیران و داوران مقاله است [۱]. پس باید در انتخاب، ارتباط و ترتیب کلمات عنوان دقت شود تا کاربر مشکلی در درک آن نداشته و عنوان به‌آسانی قابل‌فهم باشد؛ عنوان نباید هرگز حاوی اصطلاحات بیش‌ازحد تخصصی، اختصارات، فرمول‌های شیمیایی یا نام‌های تجاری باشد؛ همچنین همراه با ارائه اطلاعات کافی باید آن را جذاب و تا جای ممکن به‌طور مختصر نوشت [۲]. توجه به این نکته نیز ضرورت دارد که یک عنوان می‌تواند شامل علامت‌های ویرگول، پرانتز و نقل‌قول باشد و بااینکه

علامت ویرگول در وسط عنوان و علامت نقل‌قول تنها برای بخشی از عنوان و نه همه بخش‌های آن کاربرد دارد، اما هرگز نباید از علامت‌های نقطه‌ویرگول و اسلش در عنوان استفاده کرد [۳].

با در نظر گرفتن موارد مذکور، عنوان می‌تواند به سه صورت خبری، توصیفی یا سؤالی نوشته شود. عنوان خبری، یافته‌ها یا نتیجه‌گیری را به‌صورت خبری مطرح می‌کند. عنوان توصیفی، موضوع مقاله را آشکار می‌کند، اما نتیجه مشخص نیست و در عنوان سؤالی، موضوع اصلی در قالب سؤال مطرح می‌شود [۴].

بااینکه سبک نوشتن و تعداد کلمات عنوان به کسانی که مقاله برای آنها نوشته می‌شود بستگی دارد، نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد مقالات با عنوان سؤالی تعداد دانلود بیشتر، مقالات با عنوان خبری و توصیفی تعداد استناد بیشتر و مقالات با علامت دونقطه در عنوان، رؤیت‌پذیری بیشتری نسبت به دیگر مقالات داشته‌اند [۵-۴].

چکیده‌ها، که دومین بخش از پوسته مقاله را تشکیل می‌دهند، نسخه مینیاتوری از مقاله، شامل خلاصه‌ای از هر بخشی هستند که در مقاله وجود دارد [۶]. به‌زعم الکساندروف (Alexandrov) و هنریچی (Hennerici)، واژه Abstract که معادل فارسی واژه چکیده است، برگرفته از سه عبارت:

AB – **ab**solutely, STR – **str**aightforward, ACT – **act**ual data presentation and interpretation به معنی ارائه و تفسیر داده‌های واقعی به‌صورت کاملاً ساده می‌باشد [7]. بدین معنی که چکیده، جایگاهی است که نویسنده باید بدون استفاده از استعاره، ایجاز، ایهام و تزئینات اضافی، فحوای مقاله را با مخاطب به اشتراک بگذارد. با توجه به اینکه چکیده پس از اتمام نگارش مقاله به رشته تحریر در می‌آید، جمله‌های آن باید به‌صورت زمان گذشته، سوم شخص و بدون استفاده از افعال منفی نگارش یابد. همچنین برای درک سریع خواننده، جملات باید به‌صورت کوتاه نوشته شود. به‌علاوه، اجتناب از تکرار، عبارات بی‌معنی، تفصیلی، جزئیات وصفی، مثال‌ها و پانوشت‌ها موارد دیگری است که باید در نگارش چکیده مطلوب رعایت کرد [۶].

در اهمیت نگارش چکیده مطلوب، همین بس که اجازه ارسال اصل مقاله برای شرکت در کنفرانس‌ها یا همایش‌های علمی، به رأی داوران مبنی بر پذیرش چکیده بستگی دارد. به سخن دیگر، چکیده به‌تنهایی عاملی برای ارزیابی مقاله نانوشته یا خوانده‌نشده، به شمار می‌رود.

طول و فرمت موردنیاز چکیده، از مجله‌ای به مجله دیگر متفاوت است. بر این اساس چکیده‌ها متناسب با سبک مجله در دو نوع ساختاریافته و ساختارنیافته تدوین می‌شوند. معمولاً چکیده ساختارنیافته برای انواعی از مقالات مانند: گزارش مورد، مقالات مروری، مقالات تصویری و مقالاتی از نوع نقطه‌نظرات کاربرد دارند [۸] و چکیده ساختاریافته ازاین‌جهت، برای مقالات پژوهشی و به‌ویژه مقالات حوزه پزشکی کاربرد دارد که کاربران این حوزه بتوانند با یک نگاه هدف، مواد و روش‌ها، یافته‌ها و نتایج مقاله را تشخیص دهند و دقیقاً همان بخشی را که در نظر دارند مطالعه کنند.

ادبیات پزشکی به‌صورت روزانه در حال رشد است و این واقعیت، اوضاع را هنگام جستجوی اطلاعات پیچیده می‌کند؛ بنابراین، هنگامی‌که در مورد کلیدواژه‌ها و یا توصیف‌گرها در متون پزشکی صحبت می‌شود، صرفاً به تکنیکی برای کمک و راهنمایی کاربر، هنگام جستجوی اطلاعات اشاره دارد که به‌عنوان یک گام ضروری در کسب دانش اجازه می‌دهد یک موضوع

خاص، روشن شود و گسترش یابد [۶]. به عبارتی، آخرین مرحله برچسب‌زنی به مقاله که همان افزودن کلیدواژه به انتهای چکیده می‌باشد، تدبیری است برای اینکه موضوعات اصلی مقاله برجسته شود و دسترسی به مقاله تسریع و تسهیل یابد.

از بخش آغازین تا بخش انتهایی هر مقاله، به مفاهیم زیادی پرداخته می‌شود که هریک می‌توانند به‌عنوان کلیدواژه به چکیده افزوده شوند؛ اما در انتخاب کلیدواژه‌ها توجه به دو نکته ضروری است: نخست، محدودیت تعداد کلیدواژه و دوم، استفاده از کلیدواژه‌هایی که بیشترین تأثیر را بر بازیابی مقاله دارند؛ پس، باید تنها مفاهیمی که دربرگیرنده موضوعات مهم و اصلی مقاله هستند و همچنین نقش مهمی در نمایانی مقاله داشته باشند، انتخاب شوند.

معمولاً مهم‌ترین موضوعات موجود در مقاله در بخش هدف آن قرار دارد؛ بنابراین بخش‌هایی همچون مقدمه، بخش ابتدایی چکیده و همچنین عناوین مقالاتی که دربرگیرنده رویکرد و هدف مقاله هستند، می‌توانند حاوی مفاهیمی باشند که موضوعات اصلی مقاله را پوشش می‌دهد. در ادامه نیز بایستی کلیدواژه‌های منتخب را با استفاده از ابزاری مانند MeSH که با هدف یکدست کردن مفاهیم پزشکی و تسریع در جستجوی متون طراحی شده‌اند صیقل داد تا روند بازیابی دچار اختلال نشود.

با توجه به مطالب مطرح‌شده می‌توان اظهار داشت، استفاده از واژه‌های مناسب در عنوان و چکیده همانند لینکی هستند که کاربر را به‌عنوان منتقل می‌کنند. عنوان خوب، لینکی است برای منتقل کردن کاربر به چکیده و چکیده خوب، لینکی است برای منتقل کردن کاربر به اصل مقاله. بنابراین، هرچه سه عنصر عنوان، چکیده و کلیدواژه‌های مقالات پزشکی با کیفیت بالاتری نگارش یابند، لینک‌های ایجادشده توسط نویسندگان این حوزه، عملکرد بهتری در انتقال کاربر به اصل مقاله و رؤیت‌پذیری آن خواهند داشت.

سیدجواد قاضی‌میرسعید[۱]، فاطمه مسعودی[۲]

۱- دانشیار گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی و عضو مرکز تحقیقات مدیریت اطلاعات سلامت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۲- (نویسنده مسئول) کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران و کتابدار، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، قم، ایران

تلفن: ۳۷۷۵۸۷۵۸-۰۲۵، دورنگار: ۳۷۷۱۷۶۷۴-۰۲۵، پست الکترونیکی: f.masodi@qompl.ir

References

[1] Goodman RA, Thacker SB, Siegel PZ. What’s in a title? A descriptive study of article titles in peer-reviewed medical journals. *Science* 2001; 24(3): 75–8.

[2] Brkić S, Vučenović M, Đokić Z. Title, abstract, key words and references in biomedical articles. *Arch Oncol* 2003; 11(3): 207–9.

[3] Kumar MJ. Editorial Commentry: Making your research paper discoverable: Title plays the winning trick. *IETE Tech Rev* 2013; 30(5): 361–3.

[4] Jamali HR, Nikzad M. Article title type and its relation with the number of downloads and citations. *Scientometrics* 2011; 88(2): 653–61.

[5] Falagas ME, Zarkali A, Karageorgopoulos DE, Bardakas V, Mavros MN. The impact of article length on the number of future citations: a bibliometric analysis of general medicine journals. *PLoS One* 2013; 8(2): e49476.

[6] Calvache JA, Delgado M. El resumen y las palabras clave en la literatura médica. *Rev Fac Cienc Salud Univ Cauca* 2006; 8(1): 7–11.

[7] Alexandrov AV, Hennerici MG. Writing good abstracts. *Cerebrovasc Dis* 2007; 23(4): 256–9.

[8] Peh W, Ng K. Abstract and keywords. *Singapore Med J* 2008; 49(9): 664–6.

Architecture of the Article's Crust: Proper Writing of the title, Abstract, Keywords and Its Role in the Visibility of the Medical Articles

S.J. Ghazi-Mirsaeid[1], F. Masoudi[2]

Received: 04/04/2017 Sent for Revision: 08/04/2017 Received Revised Manuscript: 27/05/2017 Accepted: 29/05/2017

سه عنصر عنوان، چکیده و کلیدواژه وسیله‌ای برای معرفی دانش موجود در مقاله هستند. عنوان، نخستین بخش از مقاله است که با ایجاد حس کنجکاوی در کاربر می‌تواند وی را متقاعد به ادامه مطالعه آن کند. چکیده، مفهومی برای ارائه نکات مهم مقاله با در نظر گرفتن زمان محدود کاربر است و کلیدواژه‌ها کاتالیزورهایی هستند که با برجسته کردن موضوعات اصلی مقاله، دسترسی به مقاله را تسهیل می‌بخشند. بنابراین، هرگونه سهل‌انگاری و نابسامانی در نگارش این سه عنصر، رؤیت‌پذیری مقاله را با چالش مواجه می‌کند. ازاین‌رو، نامه به سردبیر حاضر بر ارائه اطلاعاتی تمرکز دارد که منجر به ارتقای عملکرد نویسندگان پزشکی در این زمینه می‌شود.

Three elements of title, abstract, and keywords are a means to introduce knowledge in the article. The title is the first part of the paper that by creating curiosity in user can convince him to continue studying it. The abstract is a concept to offer the important points of the paper by considering the limited part of the user, and keywords are catalysts that by highlighting the main issues of the paper facilitate their access to the paper. Hence, any negligence and irregularity in writing these three elements challenge visibility of the article. Therefore, the present letter to editor focuses on providing the information that leads to improving the performance of medical authors in this area.

1- Associate Prof., Medical Library and Information Science Department, School of Allied Medical Sciences and Member of Health Information Management Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2- MSc, Medical Library and Information Science, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran and Librarianship, Iran Public Libraries Foundation, Qom, Iran

(Corresponding Author)Tel: (025) 37758758, Fax: (025) 37717674, E-mail: f.masodi@qompl.ir